

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานวัตกรรมทางการแพทย์ กลุ่มงานอายุรกรรม โรงพยาบาลลำพูน เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา โดยการผสมผสานวิธีในการศึกษา มีการรวบรวมข้อมูลมากกว่าหนึ่งวิธีประกอบด้วยการศึกษาเอกสารและสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานวัตกรรมทางการแพทย์ การสัมภาษณ์รายบุคคลแบบกึ่งโครงสร้าง โดยการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีการรวบรวมข้อมูลต่างแหล่งข้อมูล ในกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบด้วยผู้บริหารทางการแพทย์ และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคลากรทางการแพทย์ ในกลุ่มงานอายุรกรรม โรงพยาบาลลำพูน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ประกอบด้วย 3 กลุ่ม คือ

1. ผู้บริหารทางการแพทย์ของกลุ่มงานอายุรกรรม โรงพยาบาลลำพูน ซึ่งประกอบด้วย หัวหน้าหอผู้ป่วยอายุรกรรม โรงพยาบาลลำพูน ที่ยังคงดำรงตำแหน่งทางการบริหารในกลุ่มการพยาบาล โรงพยาบาลลำพูน จำนวน 5 คน ได้แก่ หัวหน้าหอผู้ป่วยอายุรกรรมชาย 1 หัวหน้าหอผู้ป่วยอายุรกรรมชาย 2 หัวหน้าหอผู้ป่วยอายุรกรรมหญิง หัวหน้าหอผู้ป่วยพิเศษสงฆ์ 3 และหัวหน้าหอผู้ป่วยพิเศษร่มเย็น 5 โดยการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้ประชากรทั้งหมด

2. บุคลากรทางการแพทย์ที่ปฏิบัติงานอยู่ในกลุ่มงานอายุรกรรม โรงพยาบาลลำพูน ในช่วงเวลาที่ทำการศึกษา จำนวน 98 คน ประกอบด้วย พยาบาลวิชาชีพ จำนวน 73 คน ผู้ช่วยพยาบาล จำนวน 3 คน และผู้ช่วยเหลือคนไข้จำนวน 22 คน ในกลุ่มงานอายุรกรรม โรงพยาบาลลำพูน

3. เอกสารและสารสนเทศที่เกี่ยวข้องในการพัฒนานวัตกรรม ทางทางการแพทย์ ประกอบด้วย รายงาน บทความ งานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานวัตกรรมทางการแพทย์ ในการศึกษานี้ใช้ประชากรทั้งหมด

กลุ่มตัวอย่างการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้เป็นการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) โดยมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 15 คน โดยใช้การสัมภาษณ์รายบุคคลและการประชุมกลุ่มเพื่อระดมสมอง โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่มๆละ 5 คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ ได้แก่

กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มตัวอย่างของพยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์ในการร่วมพัฒนานวัตกรรมในหอผู้ป่วย และเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในกลุ่มงานอายุรกรรม โรงพยาบาลลำพูนอย่างน้อย 5 ปี จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นตัวแทนของหน่วยงานจาก 5 หอผู้ป่วยอายุรกรรม โรงพยาบาลลำพูน

กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มตัวอย่างของพยาบาลวิชาชีพที่ไม่มีประสบการณ์ในการร่วมพัฒนานวัตกรรมในหอผู้ป่วย จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นตัวแทนของหน่วยงานจาก 5 หอผู้ป่วยอายุรกรรม โรงพยาบาลลำพูน

กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มตัวอย่างของบุคลากรทางการพยาบาลระดับอื่นๆ ได้แก่ เจ้าหน้าที่พยาบาลและผู้ช่วยเหลือผู้ป่วยในกลุ่มงานอายุรกรรม โรงพยาบาลลำพูน จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นตัวแทนของหน่วยงานจาก 5 หอผู้ป่วยอายุรกรรม โรงพยาบาลลำพูน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการดำเนินการศึกษานี้ ประกอบด้วยแบบรวบรวมข้อมูลเอกสาร แนวคำถามสำหรับสัมภาษณ์รายบุคคล และแนวคำถามสำหรับการประชุมกลุ่มเพื่อระดมสมอง

1. ผู้ศึกษา
2. แบบรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและสารสนเทศ
3. แนวคำถามสำหรับสัมภาษณ์รายบุคคล ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา ตำแหน่งงานในปัจจุบัน และระยะเวลาในการทำงาน

ส่วนที่ 2 เป็นแนวคำถามสำหรับสัมภาษณ์เกี่ยวกับลักษณะของนวัตกรรมทางการพยาบาลตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แก่ปัจจัยองค์กรที่มีผลต่อการพัฒนานวัตกรรมทางการพยาบาล และข้อเสนอแนะในการพัฒนานวัตกรรมทางการพยาบาล ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเองโดยพัฒนามาจากแนวคิดของมาร์ตินส์และเทอร์บลองซ์ ที่ศึกษา

ปัจจัยองค์กร 5 ด้านที่มีผลต่อการเกิดความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม (Martins and Terblanche, 2003)

4. แนวคำถามสำหรับการประชุมกลุ่มเพื่อระดมสมอง ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา ตำแหน่งงานในปัจจุบัน และระยะเวลาในการทำงาน

ส่วนที่ 2 เป็นแนวคำถามเกี่ยวกับลักษณะของนวัตกรรมทางการแพทย์ตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แก่ ปัจจัยองค์กรที่มีผลต่อการพัฒนานวัตกรรมทางการแพทย์ และข้อเสนอแนะในการพัฒนานวัตกรรมทางการแพทย์ ซึ่งเป็นแนวคำถามในการสนทนากลุ่มที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเอง โดยพัฒนามาจากแนวคิดของมาร์ตินส์และเทอร์บลองซ์ ที่ศึกษาปัจจัยองค์กร 5 ด้านที่มีผลต่อการเกิดความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม (Martins and Terblanche, 2003)

5. อุปกรณ์ในการบันทึกเสียงขณะสัมภาษณ์รายบุคคล และการประชุมกลุ่มเพื่อระดมสมอง

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1.แนวคำถามสำหรับสัมภาษณ์รายบุคคล และแนวคำถามสำหรับการประชุมกลุ่มระดมสมองนั้น มีการตรวจสอบโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพที่ครอบคลุมทั้งด้านความตรงตามเนื้อหา (content validity) ความชัดเจนของคำถาม (clarity) ความเหมาะสมของคำถาม (appropriateness) ความเหมาะสมของการจัดลำดับคำถามในการสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มระดมสมอง (sequence the questions) ภายหลังจากผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์แล้ว ผู้ศึกษาจึงรวบรวมความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ และปรับแก้ไขตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน

2.การเตรียมตัวผู้ศึกษา มีขั้นตอนเตรียมตัวดังต่อไปนี้

2.1 ด้านระเบียบวิธีการศึกษา ผู้ศึกษาได้ศึกษาทฤษฎีแนวคิดเกี่ยวกับหลักการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยเข้ารับการฝึกอบรมการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพกับสาขาวิชาการบริหารการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2554 และศึกษาตัวอย่างงานวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการศึกษา

2.2 ฝึกปฏิบัติด้านเทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำแนวคำถามที่สร้างขึ้นศึกษาในกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มประชากร ได้แก่บุคลากรทางการแพทย์ที่ปฏิบัติงานในกลุ่มงานอายุรกรรม โรงพยาบาลลำพูนที่มีประสบการณ์ในการร่วมพัฒนานวัตกรรมทางการแพทย์จำนวน 2 คน และ

บุคลากรทางการแพทย์ที่ไม่มีประสบการณ์ในการร่วมพัฒนานวัตกรรมทางการแพทย์จำนวน 2 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานวัตกรรมทางการแพทย์ และใช้เป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริงต่อไป

การพิทักษ์สิทธิของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาจะทำการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างผู้ศึกษาได้แบ่งขั้นตอนการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 ระยะดังนี้

1. ระยะก่อนดำเนินการศึกษา ผู้ศึกษาเสนอโครงการการค้นคว้าแบบอิสระต่อคณะกรรมการจริยธรรมของคณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และคณะกรรมการสิทธิผู้ป่วยและจริยธรรมองค์กรโรงพยาบาลลำพูน
2. ระยะดำเนินการศึกษา ผู้ศึกษาขออนุญาตและขอความร่วมมือจากผู้เข้าร่วมศึกษาโดยตรง ทั้งกลุ่มผู้บริหารทางการแพทย์และบุคลากรทางการแพทย์ พร้อมทั้งแจ้งให้ทราบถึงสิทธิในการตอบรับหรือปฏิเสธในการเข้าร่วมศึกษาครั้งนี้โดยไม่มีการบังคับ และการตอบรับหรือปฏิเสธจะไม่มีผลต่อผู้เข้าร่วมศึกษาแต่อย่างใด นอกจากนี้จะอธิบายถึงวัตถุประสงค์และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาก่อนการสัมภาษณ์ทุกครั้ง โดยยืนยันการรักษาความลับของข้อมูลที่ได้จากการศึกษา และไม่มีการระบุชื่อผู้เข้าร่วมการศึกษา และการขออนุญาตบันทึกเสียง ขณะสัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่มรวมทั้งแจ้งให้ทราบว่ามีความสมัครใจผู้เข้าร่วมศึกษามีสิทธิขอหยุดการสัมภาษณ์ได้ตลอดเวลา และให้ผู้ร่วมศึกษาลงนามยินยอมร่วมการศึกษาไว้ด้วย

ขั้นตอนและวิธีการรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการศึกษา และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองภายหลังจากการได้รับการรับรองจริยธรรมจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยแล้ว ตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้ศึกษาทำหนังสือผ่านจากคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลลำพูน แนะนำตนเอง ชี้แจงวัตถุประสงค์ และขออนุญาตเก็บข้อมูลจากบุคลากรของกลุ่มการพยาบาลโรงพยาบาล ลำพูน

2. เมื่อได้รับอนุญาตให้เก็บข้อมูล ผู้ศึกษาเข้าพบหัวหน้ากลุ่มการพยาบาล และหัวหน้าหอผู้ป่วยอายุรกรรม โรงพยาบาลลำพูนเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ และขออนุญาตเก็บข้อมูลจากบุคลากรในหอผู้ป่วยอายุรกรรม โรงพยาบาลลำพูน

3. ชี้แจงสิทธิของกลุ่มตัวอย่างในการเข้าร่วมในการศึกษาครั้งนี้ และเมื่อได้รับอนุญาตจากกลุ่มตัวอย่างแล้วจึงดำเนินการรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

3.1 การรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ศึกษาแจกแบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคลให้แก่หัวหน้าหอผู้ป่วย และบุคลากรทางการพยาบาลในหน่วยงานผ่านหัวหน้าหอผู้ป่วยพร้อมนัดหมายวัน เวลา ในการรับแบบบันทึกข้อมูลคืน

3.2 การสัมภาษณ์รายบุคคลผู้บริหารทางการพยาบาล ดำเนินการดังนี้ติดต่อขออนุญาตโดยตรงจากหัวหน้าหอผู้ป่วย แจ้งให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ แจกแนวคำถามในการสัมภาษณ์ล่วงหน้า พร้อมทั้งนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ที่จะขอสัมภาษณ์รายบุคคล ผู้ศึกษาดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยแนะนำตัว บอกวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์อีกครั้ง ขออนุญาตบันทึกเทป และจดบันทึก ดำเนินการสัมภาษณ์โดยเปิดโอกาสให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามอย่างอิสระตามความคิดเห็น ความรู้สึก ประสบการณ์ และการรับรู้เกี่ยวกับปัจจัยองค์การในการพัฒนานวัตกรรมทางการพยาบาล ผู้ศึกษากล่าวทบทวนข้อมูลหรือประเด็นสำคัญ เพื่อตรวจสอบความเข้าใจที่ตรงกันกับผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อสิ้นสุดการสัมภาษณ์ ผู้ศึกษากล่าวขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณคนละ 45-60 นาที

3.3 การประชุมเพื่อระดมสมองหัวหน้าหอผู้ป่วย ดำเนินการดังนี้ คือ ติดต่อขออนุญาตโดยตรงจากหัวหน้าหอผู้ป่วย ทั้ง 5 หน่วยงาน แจ้งให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ แจกแนวคำถามในการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งนัดหมาย วันเวลา และสถานที่ที่จะประชุมเพื่อระดมสมอง ผู้ศึกษาดำเนินการประชุมเพื่อระดมสมองด้วยตนเอง โดยแนะนำตนเอง บอกวัตถุประสงค์ของการประชุมเพื่อระดมสมอง ขออนุญาตบันทึกเทปและจดบันทึก ดำเนินการประชุมเพื่อระดมสมองโดยเปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างตอบคำถามอย่างอิสระตามความคิดเห็น ความรู้สึก ประสบการณ์ และการรับรู้เกี่ยวกับการพัฒนานวัตกรรมทางการพยาบาลในหน่วยงานของตน ผู้ศึกษากล่าวทบทวนข้อมูลหรือประเด็นสำคัญ เพื่อตรวจสอบความเข้าใจที่ตรงกันกับกลุ่มตัวอย่าง เมื่อสิ้นสุดการประชุมเพื่อระดมสมอง ผู้ศึกษากล่าวขอบคุณกลุ่มตัวอย่าง ใช้เวลาในการประชุมเพื่อระดมสมอง 45 นาที การประชุมเพื่อระดมสมองประกอบด้วยบุคลากรทางการพยาบาล จำนวน 15 คน โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 เป็นพยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์ในการร่วมพัฒนานวัตกรรมในหอผู้ป่วย จำนวน 5 คน กลุ่มที่ 2 เป็นพยาบาลวิชาชีพที่ไม่มีประสบการณ์ในการร่วมพัฒนานวัตกรรมในหอผู้ป่วย จำนวน 5 คน และกลุ่มที่ 3 เป็นบุคลากรทางการพยาบาลในระดับอื่นๆ จำนวน 5 คน โดยเป็น

ตัวแทนจาก 5 หอผู้ป่วย ในการสัมภาษณ์และประชุมกลุ่มใช้เวลาประมาณ 45-60 นาที เมื่อสัมภาษณ์ และประชุมเพื่อระดมสมองเสร็จแต่ละครั้ง ผู้ศึกษาถอดเทปอย่างละเอียด แบบคำต่อคำ ประโยคต่อประโยค และวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อม ๆ กัน เพื่อทำความเข้าใจกับเนื้อหาที่ได้ และค้นหาความหมายที่ยังไม่ชัดเจนเพื่อนำไปถามผู้ให้ข้อมูลอีกครั้ง หรือข้อมูลที่ยังขาดไป เพื่อนำมาวางแผนและตั้งคำถามในการเก็บข้อมูลครั้งต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. เอกสารและสารสนเทศที่เกี่ยวข้องในการพัฒนานวัตกรรมทางการแพทย์นำมาวิเคราะห์เนื้อหา
3. ในการสัมภาษณ์รายบุคคลและการประชุมกลุ่มเพื่อระดมสมองนั้น มีเนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างภายหลังจากการให้สัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่มเพื่อระดมสมอง นำมาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้ เมื่อกลุ่มตัวอย่างยืนยันความถูกต้องของข้อมูลแล้ว หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและสารสนเทศ การสัมภาษณ์รายบุคคลแบบกึ่งโครงสร้าง และการประชุมกลุ่มเพื่อระดมสมองมาจัดหมวดหมู่และทำการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ตามหลักสถิติ